

Sławomir Szczyrba

Posiedzenie Sekcji Filozoficznej Wykładowców Uczelni Katolickich, ATK; 20 października 1993 r.

Studia Philosophiae Christianae 30/1, 175-177

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SŁAWOMIR SZCZYRBA

**POSIEDZENIE SEKCJI FILOZOFICZNEJ WYKŁADOWCÓW
UCZELNI KATOLICKICH
ATK: 20 PAŹDZIERNIKA 1993 R.**

Systematycznie, wiosną lub jesienią, odbywają się doroczne spotkania naukowych pracowników uczelni katolickich, trudniących się wykładem różnych dziedzin filozofii. Organizatorem posiedzeń jest Sekcja Filozoficzna Wykładowców Uczelni Katolickich (przy Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki), którą w obecnej kadencji kieruje biskup prof. dr hab. Bohdan Bejze. Robocze, naukowe posiedzenia odbywają się, co stało się od pewnego czasu niemal tradycją, w gmachu Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

20 października br. miało miejsce spotkanie wykładowców filozofii. Wzięło w nim udział liczne grono (ponad pięćdziesiąt osób) przedstawicieli Akademii Teologii Katolickiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Papieskich Wydziałów Teologicznych w Warszawie, w Poznaniu i we Wrocławiu, a także z wielu wyższych seminariów duchownych diecezjalnych i zakonnych z całej Polski. Obok wykładowców w sali obrad zgromadziła się licznie młodzież studiująca na Wydziale Filozoficznym ATK.

Obrady rozpoczęły się o godz. 10. Zgromadzonych powitał biskup Bejze, Organizator sesji, po czym ks. prof. dr hab. Jan Łach, rektor ATK skierował do uczestników serdeczne życzenia pomyślnych obrad. Wykład biskupa prof. dra hab. Józefa Życińskiego stał się pierwszym przedmiotem wspólnych refleksji.

Tym samym wykład ten zainaugurował nowy, coloroczny cykl wykładów otwartych nt. *Przekonania dotyczące Boga a postawy moralne*. Jest to już trzeci z kolei coloroczny cykl wykładów wygłaszanych przez przedstawicieli różnych ośrodków naukowych (i nie tylko naukowych) w ATK, który inicjuje bp prof. dr hab. B. Bejze. (Zob. *Cykl filozoficznych wykładów o poznaniu Boga*, „*Studia Philosophiae Christianae*” 28 (1992) 2, 260-262; *Cykl wykładów Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu?*, „*Studia Philosophiae Christianae*” 29 (1993) 1, 213-215).

Bp J. Życiński sprecyzował temat swojego wystąpienia skupiając się na zagadnieniu „Przekonania dotyczące Boga a indywidualny etos filozofa”. Autor *Medytacji Sokratejskich* podjął w sposób intrygujący istotne pytanie: Dlaczego z akceptowanej teorii (logosu), a także z afirmacji prawdy o Bogu, nie musi wynikać doskonałość moralna (harmonia etosu)? Przywołując kilka biografii postaci (min. s. Weil, B. Russela, L. Wittgensteina, M. Heideggera, O. Wilde’a, L. Kokakowskiego, I. Dąbskiej), bp Życiński poddał analizie to *sui generis* sprzężenie zwrotne logos-etos. Autor wykluczył jakikolwiek jednoznaczny determinizm w jednym, bądź drugim kierunku zachodzący.

Ponieważ prezentację zdominowała egzemplifikacja tezy opozycyjnej względem tezy sokratejskiego intelektualizmu etycznego, falsyfikująca sokratejsko-platoński optymizm, główne przesłanie bpa Życińskiego zabrzmiało nazbyt agnostycznie (tzn. – niewiele w tej materii można powiedzieć z całą pewnością, a tym bardziej snuć jakiegokolwiek prognozy). Ta bazująca na fenomenologicznym oglądzie konkluzja, nie dająca się łatwo podważyć, nie okazała się w pełni zadowalająca. Wykład wywołał ożywioną dyskusję, która dotyczyła zarówno treści wygłoszonego wykładu, jak i wypowiedzi bpa Życińskiego zamieszczonej w książce *Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu*, będącej szóstym tomem *Studiów z filozofii Boga* (pr. zbiór pod red. bpa B. Bejze, Wyd. ATK, Warszawa 1993, 291-300).

Na niedostatki spojrzenia (w zakresie metafizycznego poziomu refleksji), jeśli idzie o zaprezentowane stanowisko zwrócili uwagę liczni dyskutanci, wśród których najbardziej ważkimi były głosy: s. Z. J. Zdybickiej (KUL), E. Nieznańskiego (ATK),

M. Gogacza (ATK). Prof. Gogacz poddał szczególnie wnikliwej analizie wypowiedź bpa Życińskiego opublikowaną we wspomnianej wyżej książce. Dyskusja dotyczyła nie tylko sprawy monizmu-pluralizmu sposobów mówienia o Bogu, lecz nade wszystko zmierzała do poszukiwania uprawnionego racjonalnie sposobu mówienia o Bogu. Dyskusja prowadzona wyłącznie w wyżej wspomnianej perspektywie wiodłaby na peryferie omawianego zagadnienia oraz prowadziłaby do ideologizacji jednego ze sposobów, czego wypowiedziający się chcieli stanowczo uniknąć.

Przebieg dyskusji zdaje się zapowiadać niezwykle pasjonujący ciąg dalszy, który z pewnością znajdzie swój wyraz w kolejnym tomie (ósmym) *Studiów z filozofii Boga – Przekonania dotyczące Boga, a postawy moralne*, którego anaons zawiera tom VI. Należy się spodziewać – wedle dotychczasowej praktyki, że w części zasadniczej tomu, znajdą się teksty autorów zaproszonych do udziału w cyklu wykładów otwartych (n. b. kolejnym, zapowiedzianym prelegentem – po biskupie Życińskim – jest s. prof. dr hab. Zofia J. Zdybicka) oraz głosy dyskusyjne tych, którzy skierują do prelegentów pisemnie sformułowane pytania wraz z odpowiedziami prelegentów.

Tej części obrad (do przerwy, w czasie której uczestnicy składali swój podpis pod treścią listu do Ojca Świętego z racji piętnastolecia pontyfikatu) przewodniczył ks. prof. dr hab. Józef Herbut z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Treść pracy zbiorowej *Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu*, jak i treść tomu piątego *Studiów z filozofii Boga – O filozoficznym poznaniu Boga dziś* (pr. zbior. pod red. bpa B. Bejze, Wyd. ATK, Warszawa 1992), a zwłaszcza stan filozoficznego zróżnicowania, jaki zaistniał w uczelniach katolickich, były centralnym tematem obrad.

Opublikowane w obydwu tomach teksty ujawniły znaczną różnorodność poglądów na poznanie Boga głoszonych obecnie w Polsce – podobnie zresztą jak w wielu innych krajach. Sytuacja ta domaga się nie tylko odnotowania owej różnorodności, lecz wyraźnego przedstawienia oraz gruntownego wyjaśnienia w toku prowadzonych wykładów. Sprawa jest tym bardziej pilna, im bardziej i w uprawianiu filozofii dochodzą do głosu tendencje gloryfikowania pluralizmu (przybierającego niejednokrotnie opcję na rzecz stanowiska przyjmującego teorię o wielości prawd) kosztem prawdy. Taki stan rzeczy skłania wykładowców uczelni katolickich do głębokiego zastanowienia się nad filozoficzną problematyką Boga, nad poprawnymi racjonalnie i adekwatnymi do sytuacji człowieka dzisiejszego (dominującej mentalności, uwarunkowań cywilizacyjnych etc) sposobami mówienia o Bogu. Pojawia się także potrzeba refleksji nad formacją filozoficzną wszystkich absolwentów uczelni katolickich – zarówno świeckich, jak i duchownych.

Drugiej części obrad przewodniczył ks. dr Stanisław Ziemiański SJ z Wydziału Filozoficznego Towarzystwa Jezusowego w Krakowie. W toku wygłoszonych wypowiedzi najobszerniejszą, przygotowaną na piśmie, była wypowiedź ks. dra Piotra Moskała (KUL). W swojej wypowiedzi ks. Moskał podjął zagadnienie dydaktycznej przydatności tomu piątego *Studiów – O filozoficznym poznaniu Boga dziś* w kursorycznym wykładzie z teodycei. Prelegent krytycznie ustosunkował się szczególnie do wypowiedzi trzech autorów z powyższego tomu: o. Edwarda I. Zielińskiego (s. 120-135), ks. W. Skoczno (s. 109-116) i ks. S. Kowalczyka (s. 49-65). Swoją wypowiedź przekazał Redaktorowi *Studiów*. Z pewnością wywoła ona odzew, co pokazywała ożywiona polemika w toku obrad między ks. Moskałem i biskupem Życińskim, który podjął był wyzwanie skierowane pod adresem nieobecnego ks. W. Skoczno, swojego współpracownika, w tegoż imieniu. Także i w tej polemice prof. Gogacz miał twórczy udział.

Biskup Bejze jako redaktor *Studiów z filozofii Boga* odczytał także nadesłany tekst biskupa Jana Chrapka. Autor tekstu, znawca problematyki środków społecznego przekazu, ustosunkował się do kwestii przekazu prawdy o Bogu w aspekcie swoich osobistych doświadczeń oraz specjalności, którą w sposób naukowy się zajmuje. Wypowiedź bpa Chrapka, wedle zapowiedzi bpa Bejze, znajdzie się w następnym

tomie (siódmym) *Studiów z filozofii Boga – Ku odnowie teodycei*. Redaktor tomu zapowiada w nim kontynuację rozpoczętej, i toczącej się – jak wskazują na to nadsyłane doń teksty, refleksji związanej z kwestionariuszem Papieskiej Rady do spraw Dialogu z Niewierzącymi „Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu”. Wypełnią one część (osobny blok tematyczny) planowanego tomu, obok bloku zagadnień merytorycznie podejmujących zaanonsowany w tytule problem, stanowiąc kontynuację i uzupełnienie tomu szóstego.

Do uczestników obrad skierował biskup Bejze nagłące zaproszenie do udziału w opracowaniu wspomnianej, nowej publikacji. Ma ona służyć dokładniejszemu wyjaśnianiu sytuacji, w jakiej głoszona jest obecnie doktryna katolicka i coraz umiętniejszej, coraz skuteczniejszej ewangelizacji.

Ograniczone ramy czasowe dorocznego spotkania nie pozwoliły wyczerpać do końca zagadnień. Niedogodność ta nie powoduje jednak przerwy w pracy. Kontynuowana jest ona na uczelniach, na seminariach naukowych, w salach wykładowych, korespondencja zaś o charakterze naukowym staje się coraz częstszym sposobem twórczego, zespołowego zastanawiania się nad palącymi sprawami.

Należy żywić nadzieję na rychłe i interesujące owoce podjętego społecznego trudu, przede wszystkim na nowy tom siódmy, a w przyszłym roku akademickim – na tom ósmy z serii – *Studia z filozofii Boga*.

MIECZYŚLAW LUBAŃSKI

AUTOREFERAT O HEURYSTYCZNEJ ROLI ANALOGII

Prof. Mieczysław Lubański wygłosił na VI Ogólnopolskim Konwersatorium nt. „Sztuczna inteligencja i cybernetyka rozwoju” w dniu 27 września 1993 r. referat pt. „Heurystyczna rola analogii”. (Siedlce, Wyższa Szkoła Rolniczo-Pedagogiczna, Aula Instytutu Biologii, ul. B. Prusa 12).

Zagadnienie powstawania nowej myśli zwróciło na siebie uwagę już w starożytności. Arystoteles uznał, że źródłem świadomej siebie myśli jest indukcja, której dojrzałym owocem jest myśl ogólna. Heureka myśli stopniowo poszerzała swój zasięg badawczy. Nie można nie wspomnieć tu takich nazwisk jak R. Descartes, G. W. Leibniz, B. Bolzano. Obecnie działa w Lyonie Centrum Heurystyki Stosowanej.

Współcześnie celem heurystyki jest poszukiwanie metod i reguł służących dokonywaniu odkryć. Dziś przymiotnik „heurystyczny” znaczy to samo co zwrot „służący do odkrycia”.

Analogia należy do jednego z bardzo starych pojęć metodologicznych. Można krótko powiedzieć, że dwa obiekty homomorficzne, czyli zachowujące odpowiednie relacje, zwiemy obiektami analogicznymi. Inaczej powiemy, że odnośne fragmenty jednego obiektu są analogiczne do odpowiednich fragmentów drugiego obiektu. Jeszcze inaczej powiemy, że między wspomnianymi fragmentami obu obiektów zachodzi analogia, iż są one, w jakimś znaczeniu, do siebie podobne.

Współczesny obraz świata jest złożony i bogaty. Wyróżnijmy w nim dwa aspekty: informacyjny oraz kwantowy.

Specyficzny jest aspekt informacyjny rzeczywistości nas otaczającej. Informacja jest jednym z trzech podstawowych elementów strukturalnych rzeczywistości. Nie jest jednak bezpośrednio dostępna naszym zmysłom. Swoje istnienie oraz działanie ukazuje poprzez organizację tworów fizycznych. Innymi słowy, informacja oraz organizacja są ze sobą wzajemnie powiązane. Znaczy to, że każda uorganizowana struktura zawiera informację, a więc żadna uorganizowana struktura nie może istnieć bez pewnej ilości informacji.